

Mari Jože Osredkar

doc., dr. znanosti, Katedra za osnovno bogoslovje in dialog
Teološka fakulteta UL, Poljanska c. 4, p. p. 2007, SI – 1001 Ljubljana
e-naslov: mari.osredkar.ofm@siol.net

PROFESOR DR. LAMBERT EHRLICH

Med profesorje, ki so pred drugo svetovno vojno delovali na Teološki fakulteti v okviru Univerze v Ljubljani, zagotovo sodi dr. Lambert Ehrlich. Ne le zato, ker je s svojo strokovno usposobljenostjo postavljaj temelje katedri za osnovno bogoslovje in predaval več kot dvajset let, temveč tudi zaradi pokončne domoljubnosti, za katero je daroval svoje življenje. Ehrlich je eden bolj obravnavanih teologov v Sloveniji. Z življenjem, znanstvenim in pedagoškim delom profesorja Ehrlicha so se ukvarjali mnogi slovenski teologi. Prvi je o njem pisal njegov naslednik na Teološki fakulteti, dr. Vilko Fajdiga. O dr. Lambertu Ehrlichu je takoj po njegovi smrti, leta 1942, napisal v *Bogoslovnem vestniku In memoriam*. Fajdiga na kratko opiše življenjsko in znanstveno pot dr. Lamberta Ehrlicha, ki so ga »komunisti zavratno ustrelili«, in je z njegovim odhodom »Cerkev izgubila izredno zvestega duhovnika in apostola«. ¹ Junija 1942 je Lado Lenček, njegov tesen sodelavec, v *Katoliških misijonih* med drugim opisal Ehrlichovo prizadevanje na misijonskem področju: »Gospod Ehrlich je bil človek neizmerno širokega srca in duha. Vsega se je žrtvoval za dvojno veliko nalogo današnjega katoliškega rodu: obnoviti razkristjanjeni krščanski svet in pokristjaniti še poganski svet. Dočim je bil pri delu za krščansko obnovo sveta in naroda eden prvih delavcev, je bil pri delu za pokristjanjenje še poganskega sveta dolgo časa med nami skoraj edini delavec, ves čas pa prvi.« ² *Primorski slovenski biografski leksikon* je dr. Lamberta Ehrlicha uvrstil med svoja gesla. V prvi knjigi leksikona, ki je nastajala v letih 1974–1981, lahko o Ehrlichu najdemo vse njegove najpomembnejše biografske in bibliografske podatke. ³ O njem lahko beremo tudi v številki *Bogoslovnega vestnika*, ki je leta 1990 izšla ob 70-letnici Teološke fakultete v Ljubljani. Dr. Drago Ocvirk in dr. Bogdan Dolenc sta orisala zgodovino, predavatelje in vsebino svoje katedre z naslovom *Katedra za*

¹ Vilko Fajdiga, Dr. Lambert Ehrlich, v: *Bogoslovni vestnik (BV)* 22 (1942), št. 1-4, str. 218–220 (dalje: Fajdiga, Dr. Lambert Ehrlich).

² Lado Lenček, Prof. dr. Lambert Ehrlich — mrtev, v: *Katoliški misijoni (KM)*, junij-julij 1942, str. 226–227.

³ Geslo Lambert Ehrlich, v: *Primorski slovenski biografski leksikon, 1. knjiga (PSBL)*, Gorica 1974–1981, str. 329–330.

osnovno teologijo.⁴ O profesorju Ehrlichu povzameta osnovne podatke njegovega življenjepisa in naštejeta njegova najpomembnejša objavljena znanstvena dela. Mirko Javornik je napisal članek v *Kristjanovih obzorjih* z naslovom *Moč božje volje* s podnaslovom *Lik in vizija dr. Lamberta Ehrlicha*.⁵ V pisanju je zbranih nekaj spominov na profesorja Ehrlicha.

Slovenska teološka akademija v Rimu in Teološka fakulteta iz Ljubljane sta leta 1992, ob petdesetletnici umora, organizirali prvi posvet o profesorju Lambertu Ehrlichu. Njemu je bila posvečena zadnja številka *Bogoslovnega vestnika* letnik 52. V njej trije avtorji, Andrej Poznič, Janez Juhant in Drago Ocvirk, spregovorijo o prvem apologetu na ljubljanski Teološki fakulteti. Poznič predstavi njegovo življenje, Juhant razmere, ki so privedle do Ehrlichovega umora, Drago Ocvirk pa oriše znanstveno pedagoško delo svojega predhodnika na katedri v razpravi *Znanstveno in organizacijsko delo dr. Lamberta Ehrlicha*.⁶ Ker avtor »ne more ločiti Ehrlichovega znanstvenega in organizacijskega dela od njegove globoke vere in predanosti Kristusu«,⁷ v poglavju Apologija vere spregovori predvsem o njegovem življenjskem pričevanju za Evangelij. Sicer pa oriše njegovo življenje s poudarkom na njegovem pedagoško-znanstvenem delu ter predstavi njegovo misijonsko dejavnost. Dr. Bogdan Kolar je pripravil publikacijo *Ob 90 letnici Teološke fakultete*. V prispevku *Delovanje Teološke fakultete med letoma 1919 in 1952* profesorja Ehrlicha zgolj omeni. Kar nekaj člankov o življenju in delu prof. Ehrlicha pa najdemo tudi v različnih številkah revije *Zaveza*, ki jo izdaja društvo Nova Slovenska zaveza.

Prvo sistematično znanstveno obravnavo življenja in strokovnega ter pedagoškega dela prof. Ehrlicha najdemo v zborniku, ki ga je uredil dr. Edo Škulj po končanem simpoziju v Rimu. Zbornik je leta 2002 z naslovom *Ehrlichov simpozij v Rimu* izdala Mohorjeva družba v Celju. Ob tej priložnosti so ob vhodu v stavbo Teološke fakultete v Ljubljani postavili doprsni kip profesorja Ehrlicha. Na omenjenem simpoziju je sodelovalo 25 predavateljev, ki so Ehrlicha osvetlili z različnih vidikov. Njihova predavanja so v zborniku v celoti objavljena.⁸ Profesor Janez Juhant vsako leto ob obletnici umora v atriju Teološke fakultete v Ljubljani organizira ob Ehrlichovem kipu spominsko komemoracijo. Ob 70. obletnici umora pa je, na Juhantovo pobudo, Teološka fakulteta v Ljubljani, 4. oktobra 2012, organizirala znanstveni simpozij o dr. Lambertu Ehrlichu. Ta dan je deset predavateljev predstavilo Ehrlicha z različnih vidikov. Predavanja so

⁴ Drago Ocvirk, Bogdan Dolenc, Katedra za osnovno teologijo, v: *BV* 50 (1990), št. 1-2, str. 63–72 (dalje: Ocvirk, Dolenc, Katedra za osnovno teologijo).

⁵ Mirko Javornik, *Moč božje volje*, v: *Kristjanova obzorja (KOb)* 6 (1991), št. 23, str. 168–173.

⁶ Drago Ocvirk, *Znanstveno in organizacijsko delo dr. Lamberta Ehrlicha*, v: *BV* 52 (1992), št. 3-4, str. 274–278 (dalje: Ocvirk, *Znanstveno in organizacijsko delo*).

⁷ Prav tam, str. 274.

⁸ *Ehrlichov simpozij v Rimu* (ur. Edo Škulj), Mohorjeva družba, Celje 2002 (dalje: *Ehrlichov simpozij v Rimu*).

bila objavljena v zborniku za naslovom *V zvestobi narodu in veri*.⁹ Nik Trontelj je skupaj s svojim mentorjem, na temelju svojega raziskovanja za magistrsko delo, v drugi številki *Bogoslovnega vestnika* letnika 77, objavil članek *Sto let osnovnega bogoslovja na Teološki fakulteti*, v katerem na kratko predstavi tudi profesorja Ehrlicha.¹⁰ Študent je tudi svoje raziskovanje za doktorat osredotočil na predavatelje predmeta Osnovno bogoslovje v stotih letih Teološke fakultete v Ljubljani.

V našem prispevku se bomo po predstavitvi Ehrlichovega življenja in njegove vloge na Pariški mirovni konferenci osredotočili na njegovo znanstveno in pedagoško delo na Teološki fakulteti.

1 BIOGRAFIJA

Lambert Ehrlich se je kot deveti od desetih otrok rodil 18. septembra 1878 v vasi Žabnice. Oče Ivan je bil posestnik, gostilničar in poštar. Mami je bilo ime Magdalena, z deklinškim priimkom Mikosch.¹¹ Ko je dr. Fajdiga, takoj po umoru, napisal v *Bogoslovni vestnik In memoriam* profesorju Ehrlichu, je kot njegov rojstni kraj navedel Žabnice na Koroškem.¹² Danes njegove rodne vasi nihče več ne postavlja na Koroško, temveč v Kanalsko dolino. To je župnija, ki ima na svojem ozemlju višarsko božjo pot in jo poznamo kot stičišče treh narodnosti oz. treh jezikov. Zahvaljujoč temu dejstvu je Lambert že v otroštvu, poleg materinega slovenskega, govoril italijanski in nemški jezik, kar mu je pri duhovniškem in raziskovalnem delu prišlo zelo prav.

Lambert je osnovno šolo končal v Žabnicah, nato pa ga najdemo vpisanega na gimnazijo v Celovcu (od 1889 do 1897). Odločil se je za duhovniški poklic, tako kot njegov starejši brat Martin, in leta 1898 zaprosil za vstop v jezuitski zavod Canisianum v Innsbrucku. Malle omenja, da je prvo leto študiral na lastne stroške. V začetku drugega študijskega leta »je zaprosil ordinariat Krške škofije, da mu izposluje podporo iz deželnega verskega sklada«. ¹³ V Innsbrucku je zaključil štiri letnike študija. Zadnje leto svojega temeljnega teološkega izobraževanja je opravil na Gregoriani v Rimu, kjer je 20. julija 1902 prejel duhovniško posvečenje. Kot duhovnik se je vrnil v Innsbruck, kjer je bil 25. julija 1903 promoviran za doktorja teologije.¹⁴ Njegova prva duhovniška leta po posvečenju so bila namenjena pastoralni. Bil je kaplan v Beljaku (1903) in v celovski stolnici (1903–1907), nato ga je škof Jožef Kahn imenoval za svojega osebnega

⁹ *V zvestobi narodu in veri* (ur. Janez Juhant in Mateja Centa), Ljubljana 2015.

¹⁰ Prim. Nik Trontelj in Mari Jože Osredkar, *Sto let osnovnega bogoslovja na Teološki fakulteti*, v: *BV* 77 (2017), str. 369–381.

¹¹ Avguštin Malle, Ehrlichov rod in koroška leta Lamberta Ehrlicha, v: *Ehrlichov simpozij v Rimu*, str. 10–11 (dalje: Malle, Ehrlichov rod in koroška leta).

¹² Fajdiga, *Dr. Lambert Ehrlich*, str. 218.

¹³ Malle, Ehrlichov rod in koroška leta, str. 17.

¹⁴ Ocvirk, Dolenc, *Katedra za osnovno teologijo*, str. 68.

tajnika (1907–1912).¹⁵ Že kot škofov tajnik je leta 1910 začel predavati Osnovno bogoslovje in Tomistično filozofijo v celovškem bogoslovju. Bil je prvi, ki se je zavzel za slovenske študente v Celovcu in jih zbiral ter navduševal za slovensko nacionalno zavest.¹⁶ Zelo dobro je spoznal razmere, v katerih so živeli Slovenci na Koroškem in leta 1913 zapostavljanje koroških Slovencev opisal v knjigi *Aus dem Wilajet Kärnten*. Zaradi dobrega poznavanja političnega položaja na Koroškem, je bil Ehrlich naprošen, da napiše koroški del *Etnografskega poročila srbsko-hrvaško-slovenske delegacije* pri mirovni konferenci v Parizu leta 1919.¹⁷ Lambert je bil namreč kot izvedenec za razmere na Koroškem imenovan za člana jugoslovanske državne delegacije na mirovni konferenci v Parizu. Tam je leta 1919 objavil obsežno poročilo *La Carinthie*.¹⁸ Naslednje akademsko leto je ostal v Parizu, kjer je svoja apologetska znanja še obogatil z nadaljnjim študijem na Institut Catholique in v Oxfordu (1920–21). Novo znanje je zbral v knjigi *Origin of Australian Beliefs*, ki je bila natisnjena leta 1922. Isto tematiko je obravnaval v razpravi *Tribal Initiation and Secret Societies in Australia*, ki je bila objavljena kot *Compte rendu de la III Semaine d'Ethnologie religieuse* leta 1922.¹⁹ Leta 1922 je s pridobljenimi znanji prišel na ljubljansko Teološko fakulteto in postal profesor, kar je ostal vse do smrti.²⁰

Mirko Javornik v knjigi *Pero in čas II*.²¹ piše, da so iz Beograda poklicali Ehrlicha, da bi bil kot edini strokovnjak za mejna vprašanja postal minister vlade v izgnanstvu. Nadalje Javornik opisuje, kako je bil Ehrlich 11. aprila 1941 pripravljen, da skupaj z jugoslovansko kraljevo vlado odpotuje v Anglijo. Vendar zanj ni bilo prostora na letalu in tudi po morju ni bilo mogoče zapustiti takratne Jugoslavije. Javornik Lamberta v svojih zapiskih imenuje Mož Božje volje. V vsem je bil sposoben prepoznati Božjo voljo in jo tudi sprejeti. Iz Boke Kotorske se je vrnil v Ljubljano.

Ehrlich je bil kritik komunizma in na začetku druge svetovne vojne tudi nasprotnik Osvobodilne fronte, v kateri je imela vodilno vlogo Komunistična partija. V spomenici, ki jo je aprila 1942 poslal italijanski okupacijski oblasti, je poročal o slabih razmerah v Ljubljanski pokrajini. Posebej je poudaril nasilje italijanske vojske in komunistične Varnostno-obveščevalne službe. Zaradi svojega delovanja, ki je bilo pri narodno-osvoboditeljskih krogih razumljeno kot izdajalsko, se je partijsko Varnostno-obveščevalna služba odločila, da je Ehrlicha potrebno likvidirati. 63-letni profesor Ehrlich je bil 26. maja 1942 zjutraj

¹⁵ Fajdiga, *Dr. Lambert Ehrlich*, str. 218.

¹⁶ Malle, Ehrlichov rod in koroška leta, str. 18.

¹⁷ Prav tam.

¹⁸ Lambert Ehrlich, v: *PSBL*, Gorica 1974–1981, str. 329–330.

¹⁹ Prav tam.

²⁰ Ocvirk, *Znanstveno in organizacijsko delo*, str. 275.

²¹ Mirko Javornik, *Pero in čas, II., izbor iz pisanja od 1927 do 1977*, Trst, Washington, Buenos Aires 1980.

ustreljen na Streliški ulici v Ljubljani. Marija Janežič je kot študentka četrtega letnika stanovala v Ljudskem domu nad Ljudsko kuhinjo, kjer so bila med vojno stanovanja za študentke. V svojih spominih priča o umoru: »Tisto jutro, 26. maja 1942, sem šla na zajtrk v Ljudsko kuhinjo spodaj, kot smo navadno hodile vsak dan. Ko sem se vračala od zajtrka, sem se v prvem nadstropju pred vrati stopnišča za drugo nadstropje ustavila in pozvonila, da bi mi kdo z druge strani odprl. Medtem ko sem čakala, sem gledala skozi okno. Ploščad pred stavbo je bila prazna, ne spomnim se ljudi. Videla sem, kako sta Ehrlich in Rojic prišla izza Ljudske kuhinje na ploščad. Poznala sem ju. Na drugi strani Ljudske kuhinje so namreč stanovali študentje. Tam je bila verjetno kapela, kjer je maševal. Brez misli sem gledala dol. Naenkrat se je naredila kot nekakšna gručica. Slišala sem dva strela in videla, da sta dva obležala na tleh, dva pa sta zbežala. Mislim, da sta bila dva. Ubita sta obležala bolj proti škarpi.«²² Cvetka Hanuna pa navaja tudi imeni obeh atentatorjev. Morilca sta bila Franc Stadler-Pepe, ki je vodil akcijo, in Kamilo Kratochwill-Mile.²³ Zanimivo, da dr. Vinko Fajdiga v svojem prvem pisanju o Ehrlichu v *Bogoslovnem vestniku* 1942. leta, takoj po Ehrlichovi smrti, kot datum atentata omenja 25. maj.²⁴

2 POLITIČNO DELOVANJE

Dr. Ehrlich je pokazal svoje politične in diplomatske sposobnosti na pariški mirovni konferenci, ki se je je udeležil kot član jugoslovanske delegacije s poslanstvom posebnega izvedenca za koroške razmere. Pomembna ideja v njegovem političnem programu je bila ohranitev enotnosti slovenskega ozemlja. V ta namen je pripravil več dokumentov glede Koroške in sodeloval tudi pri pogajanjih za slovenske meje na Štajerskem, v Prekmurju in na Primorskem. Vsa njegova prizadevanja so predstavljena v obsežnem tipkopisu *Pariška mirovna konferenca in Slovenci*.²⁵

Novembra 1918 so slovenske čete zasedle Koroško. V naslednjih mesecih je prišlo do posegov avstrijske vojske, kar je vodilo do hudih bojov med slovenskimi četami in Avstrijci. Spopadi niso prinesli rešitve, zato je prišlo do dogovora, naj se Koroška razdeli s črto, ki jo bo določila ameriška delegacija. Ehrlichovo delo pri reševanju koroškega vprašanja se je začelo že pred njegovim prihodom v Pariz, ko je v januarju in februarju 1919 kot zastopnik novoustanovljene Deželne vlade za Slovenijo na Koroškem spremljal anketno komisijo podpolkovnika Shermana Milesa, ki je v skladu s protokolom, ki so ga v Gradcu podpisali

²² Marija Janežič, Spomin na Lamberta Ehrlicha, v: *Zaveza 64* (2007), str. 60.

²³ Cvetka Hanuna, Ob sedemdesetletnici umora dr. Lamberta Ehrlicha, v: *Zaveza 80* (2011), str. 29 (dalje: Hanuna, Ob sedemdesetletnici umora).

²⁴ Fajdiga, *Dr. Lambert Ehrlich*, str. 220.

²⁵ Študija *Pariška mirovna konferenca in Slovenci 1919/20* je izšla v 24. zvezku AES.

predstavniki koroške in slovenske Deželne vlade, dobila pooblastilo in nalogo, da določi demarkacijsko mejo za razmejitev med Avstrijo in Kraljevino SHS na Koroškem. Pri določanju meje naj bi upoštevali geografske dejavnike, želje prebivalcev o državni pripadnosti in narodnostno strukturo dežele. Ehrlichovo potovanje z Milesovo komisijo po Koroški je trajalo od 26. januarja do 6. februarja 1919. Več ali manj so obiskovali ozemlje, ki je bilo pod avstrijsko zasedbo. Američan je bil prepričan, da je za poznanje dežele najpomembnejši utrip mest. Zato je komisija potovala po glavnih cestah in se ustavljala le v večjih mestih in krajih, ki pa so imela večinsko nemško prebivalstvo. To dejstvo pa je botrovalo oblikovanju državne meje. Slovensko ljudstvo je namreč v največji meri živelo na podeželju in v hribovskih vaseh. Nemško govoreče prebivalstvo je ta način dela komisije z veseljem sprejelo. V mestih so jo vljudno sprejemali, nanjo vplivali s propagandnim gradivom ter predstavitvami koroške zgodovine in kulture. Poleg tega je na stališča komisije, ki si je počasi oblikovala mnenje, vplivalo tudi razpoloženje Slovencev pod avstrijsko oblastjo. Slovenci, tudi zaradi avstrijske politične agitacije, niso bili naklonjeni jugoslovanski državi. Vse to je botrovalo odločitvi Milesove komisije, ki je na koncu svojega dela predlagala razmejitveno črto po stari deželni meji, s čimer ni upoštevala kriterija o narodnostni strukturi dežele.²⁶

Lambert Ehrlich je hitro uvidel, kaj se dogaja. Popolnoma jasno mu je bilo, da je komisija naklonjena Avstrijcem. Zato je zadnjega januarja 1919 obvestil Deželno vlado v Ljubljani o ravnanju Milesove odprave. Povedal je, da komisijo zanima zgolj volja prebivalstva severno od Drave, ki se pod nemškim pritiskom skoraj v celoti odloča za Avstrijo. Ko je teden dni pozneje Milesova komisija zaključila z delom, je Ehrlich sporočil v Ljubljano, da je po njegovem mnenju komisija imela odločitev o demarkacijski črti pripravljeno že pred nastopom svojega dela. Deželna vlada za Slovenijo in Vlada Kraljevine SHS sta po Ehrlichovem poročilu ameriškim organom predstavila svoje pritožbe. Zadovoljni pa niso bili niti Francozi, ki so opozorili, da je ameriška komisija delovala na ozemlju francoskega poveljstva, za kar ni bila pristojna. Na mirovni konferenci v Parizu je jugoslovanska delegacija uporabila vsa sredstva, da bi izpodbila odločitev Milesove komisije in dosegla, da se je ameriška delegacija odrekla ugotovitvam Milesove komisije. Američani so povrh tudi sami obsodili Milesov način dela na Koroškem. Kljub vsemu pa je poročilo komisije veliko prispevalo k poteku pogajanj. Poročilo je namreč ostalo podlaga za ameriško stališče glede vprašanja meje. Ehrlich se je mirovni konferenci pridružil 14. marca 1919. Bil je zelo dejaven pogajalec, saj je z diplomatskimi potezami in pisanjem spomenic skušal vplivati na boljšo rešitev. Svetemu sedežu je napisal pismo, v katerem je

²⁶ Jurij Perovšek, Ehrlich in pariška mirovna konferenca 1919–1920, v: *Ehrlichov simpozij v Rimu*, str. 59–85.

opozoril, da je priključitev koroških Slovencev k Jugoslaviji nujna tudi zaradi verskega vidika. Izpostavljal je pomanjkljivosti Milesove odprave in razkrinkal avstrijsko nasilno ter spletkarsko delovanje, ki je onemogočalo izražanje slovenskih stališč. S člani jugoslovanske delegacije je bil pogosto na razgovorih pri vidnejših članih ameriške delegacije in drugih izvedencih vodilnih sil, kjer je pojasnjeval slovenske zahteve v širšem obsegu. Opozarjal je namreč na negotovo prihodnost slovenskega naroda, če bo razdeljen med štiri države. Končni rezultat njegovih posredovanj je bila odločitev za plebiscit. Koroško so razdelili na cono A, ki jo upravlja jugoslovanska stran, in cono B z avstrijsko upravo. Ehrlich je bil prepričan, da bo plebiscit koristil Slovincem, če jih bo osvestil. Zato je oktobra 1920 napisal članek z naslovom *Opomin koroškim Slovincem za plebiscit*, ki je izšel v kulturnem in političnem časopisu *Mir*, v katerem je bralce prepričeval, naj na plebiscitu glasujejo za priključitev k jugoslovanski državi. V njem je spominjal na zgodovinske izkušnje z Nemci, ki Slovincem dostikrat niso bile naklonjene, ter poudaril, da je plebiscit odločitev, ki ponuja možnost izbire zmagovitih antantnih sil. Plebiscit se oktobra 1920 za Slovence ni uspešno končal, saj so se Korošci večinsko odločili za Avstrijo. Vsi napor Ehrlicha in drugih članov jugoslovanske delegacije so bili po razpletu dogodkov zaman. Ehrlich je bil tako prizadet, da po plebiscitu ni mogel več ostati na Koroškem.²⁷

Tudi ljubljansko obdobje profesorja Ehrlicha je bilo zaznamovano s politično dejavnostjo. Še odločneje kot na mirovni konferenci v Parizu je zagovarjal svojo vizijo o samostojni slovenski državi, ki bi imela vlogo nove Švice. Ehrlich še zdaleč ni zagovarjal revolucije in je le čakal priložnost, ko bo ideja o samostojnosti izvedljiva. Ta se je resno pokazala ob nemškem napadu na Jugoslavijo in izgnanstvu kraljeve vlade. Ehrlichovo videnje slovenske ureditve je predstavljeno v študiji *Slovenski problem*, ki jo je profesor objavil novembra 1941. Želel si je združitve vseh slovenskih pokrajin v enotno državno telo, čeprav ni nujno načrtoval popolnega preloma z ostalimi južnoslovanskimi državami. V bistvu je Ehrlich v svojih zamislih o slovenski državi težil k čim večji samostojnosti in neodvisnosti. Ker pa se je zavedal, da bi bilo takrat težko doseči, predvsem pa ohraniti samostojnost, je v skladu s svojim prepričanjem o krščanski družbi iskal različne možnosti državnih krščanskih zvez.²⁸

Svoje stališče do komunizma je Ehrlich izrazil že kmalu po nastopu boljše vizije v Rusiji. Leta 1924 je objavil razpravo *Ruski boljševizem*, v kateri jasno napiše, da je diktatura proletariata v resnici le krinka za diktaturo oligarhije nad proletariatom in vsem narodom, komunizem pa je le nova oblika ruske

²⁷ Bogomir Štefanič, Vizionar slovenske državnosti, v: *Družina* 51, št. 23, 9. junij 2002, str. 22 (dalje: Štefanič, Vizionar slovenske državnosti).

²⁸ Prav tam.

aristokracije, ki je svojo oblast utemeljila na vojski in politični policiji.²⁹ Opozarjal je na boljševidično proticerkveno in protiversko politiko, ki se je posebno ostro bojevala proti Cerkvi. V Rusiji je bil namreč izdan odlok o podržavljenju cerkva in zaplembi vseh njenih dragocenosti. V letih pred drugo svetovno vojno je Ehrlich še utrdil svoje prepričanje in zavračal komunistično miselnost. Bil je prepričan, da se proti ideji brezbožnega komunizma lahko uspešno bori le krščanstvo, pri tem pa naj ima najpomembnejšo vlogo požrtvovalna katoliška mladina. Ehrlich je v letih pred vojno opozarjal na pogubne posledice, ki jih ima lahko komunizem za slovenski narod. Odnosi med obema stranema so se začeli zaostrovati od sredine tridesetih let naprej. Komunisti so takrat okrepili svoje delovanje v dijaških in študentskih krogih, kjer je Ehrlich deloval. Zaradi svojega javnega nastopa proti komunizmu in dejavnosti v stražarskem gibanju, si je v nasprotnih krogih pridobil sloves zagrizenega nasprotnika komunizma in neomajnega pripadnika radikalne katoliške desnice.³⁰

Ko je aprila 1941 Ehrlich nameraval s takratno kraljevo vlado zapustiti Jugoslavijo, je kot vnet zagovornik samostojne Slovenije nosil s sabo dokumente o mejah.³¹ Od začetka vojne dalje je podpiral ideje Slovenske zaveze, organizacije, ki je nastala v skladu s pozivi izseljenske vlade Kraljevine Jugoslavije v Londonu. Slovenska zaveza se je zavzemala za nekomunističen odpor proti okupatorju, saj ji je komunistična revolucija predstavljala »še večjo nevarnost za slovenski narod kot okupator.«³²

Osvobodilna fronta se je, v skladu s svojim samoimenovanjem, proglasila za edino legitimno predstavnico slovenskega narodnega odpora. Septembra 1941 je zato izdala »zaščitni odlok«, po katerem je bil za narodnega izdajalca razglašen vsak, ki bi zunaj OF organiziral upor proti okupatorju.³³ Čeprav se je Ehrlich izogibal političnih funkcij, je kot vpliven izobraženec ter duhovnik, ki je okoli sebe zbiral somišljenike, nenaklonjene OF, postajal moteč element slovenskemu narodnoosvobodilnemu boju. Dejstvo, da je bil velik nasprotnik komunizma, je v končni posledici pomenilo, da je zavračal tudi OF, v katerem je imela vodilno vlogo Komunistična partija. OF je delovanje Ehrlicha in stražarjev³⁴ spremljala ter nanj odgovarjala s svarili o njihovem protinarodnem delovanju, v najbolj skrajnih primerih z uporabo fizičnega nasilja.³⁵ Zaradi njenih vse bolj

²⁹ Prav tam.

³⁰ Metod Benedik, Lambert Ehrlich: ob odkritju kipa na Teološki fakulteti v Ljubljani, v: *BV* 62 (2002), št. 4, str. 643 (dalje: Benedik, Lambert Ehrlich: ob odkritju kipa).

³¹ Janežič, Spomin na Lamberta Ehrlicha, v: *Zaveza* 64, str. 58.

³² Janez Juhant, Razmere, ki so privedle do Ehrlichovega umora, v: *BV* 52 (1992), št. 3-4, str. 270.

³³ Benedik, Lambert Ehrlich: ob odkritju kipa, str. 643.

³⁴ Društvo Straža se je vključilo v Katoliško akcijo, ki je bila v ljubljanski škofiji organizirana leta 1928. Stražarji so se kljub radikalnim stališčem pri odklanjanju idej leveice zavezali proti fizičnemu obračunavanju z nasprotniki.

Znano je njihovo glasilo *Straža v viharju*.

³⁵ Vida Deželak-Barič, Osvobodilna fronta in dr. Lambert Ehrlich, v: *Ehrlichov simpozij v Rimu*, str. 344.

odkritih spopadov je Ehrlich, v aprilu 1942, italijanski okupacijski oblasti poslal spomenico, ki smo jo že omenili. Predlagal je ustanovitev avtonomne varnostne službe v obliki akademske formacije, meščanskih straž in podeželskih vaških straž.³⁶ Prve vojaške straže so bile ustanovljene julija istega leta, dva meseca po atentatu na Ehrlicha. V uradni obrazložitvi tega dejanja beremo, da je bil Ehrlich ubit kot »izdajalec interesov slovenskega naroda«, stražarsko gibanje pa je »tolpa« pod duhovnim vodstvom in organizacijo dr. Ehrlicha, ki jo italijanske okupatorske oblasti izkoriščajo za »policijski in teroristični boj proti silam osvobodilnega gibanja slovenskega naroda«.³⁷

3 DRUŽBENO DELOVANJE

Dr. Lambert Ehrlich je bil narodno zaveden Slovenec. Poseben razlog za njegov izraziti čut za slovenstvo je zagotovo dejstvo, da je odraščal na teritoriju, kjer je bilo slovenstvo ogroženo. Zato se je kot duhovnik udeleževal na družbenem področju povsod tam, kjer je začutil, da lahko nekaj naredi za ohranitev slovenstva. Bil je vodilni duhovnik katoliškega prosvetnega dela med koroškim ljudstvom. Deloval je med mladino, kmeti, delavci in izobraženci. Več let je bil odbornik celovške Mohorjeve družbe. Leta 1904 je dal pobudo za ustanavljanje različnih delavskih in izobraževalnih društev. Leto pozneje je ustanovil Slovensko delavsko društvo v Podljudbelju, zatem še duhovniško združenje Sodaliteta presvetega Srca Jezusovega in razne misijonske organizacije.³⁸ Za slovenska dekleta, ki so kot gospodinjske pomočnice služila v nemških družinah in ustanovah, ki jim slovenstvo ni bilo pogodu, se je zavzemal tako, da jih je organiziral v sindikat. V Ljubljani je skrbel za duhovno in materialno dobrobit revnih družin na Ljubljanskem gradu, na Galjevici in v Gramozni jami. Velikokrat je revnim razdal vso svojo profesorsko plačo.³⁹ Za študente je zgradil Akademski dom sv. Cirila, leta 1930 pa je ustanovil še Akademsko Vincencijevo konferenco, ki je študentom pomagala materialno tako, da je izdajala nakazila za hrano v Ljudski kuhinji, prav tako pa jim je nudila obleko in obutev.⁴⁰

Pomembno je omeniti Ehrlichovo narodnobuditeljsko dejavnost. Zavedal se je pomena vzgoje mladih, ki bodo nekoč prevzeli vodilne vloge v verskem, političnem in kulturnem življenju. Načrtno se je zavzemal za duhovno in človeško zorenje dijakov in študentov, ki jih je spodbujal k izobraževanju in poglobitvi verskega življenja, da bodo kot pokončni kristjani sposobni opravljati

³⁶ Štefanič, *Vizionar slovenske državnosti*, str. 22.

³⁷ *Dokumenti ljudske revolucije v Sloveniji 1942*, str. 117–118.

³⁸ Lambert Ehrlich, v: *PSBL*, Gorica 1974–1981, str. 330.

³⁹ Jože Štupnikar, Ehrlich in karitativna dejavnost, v: *Ehrlichov simpozij v Rimu*, str. 177.

⁴⁰ Rudolf Čuješ, *Dr. Lambert Ehrlich: Stražar naših svetinj*, Nova Scotia, Canada 1992, str. 296.

svoje naloge.⁴¹ Ehrlich je bil vedno najprej duhovnik, ki ni ločeval verskega od posvetnega življenja, ampak se je trudil, da bi bilo vsakdanje življenje prekvašeno s krščanskimi idejami. Bil je prepričan, da sta narodna zavest in vera med seboj tesno povezani.

Po prihodu v Ljubljano je Ehrlichovo delo z mladimi zaživelo v novi dimenziji. Postal je idejni vodja katoliške mladine; deloval je v Dijaški zvezi, Akademski zvezi, Marijanski kongregaciji za akademike in v študentskem društvu Straža, kjer je študente vzgajal in vodil z očetovsko vnemo. Leta 1929 je okrog sebe začel zbirati študente, 1931 pa je s škofovim imenovanjem tudi formalno sprejel »dušno pastirstvo med akademiki« in postal njihov duhovni voditelj. Predvsem si je prizadeval, da bi odrasli v dobre katoličane, ki so v vsem zvesti Bogu in svojemu narodu. Usmerjal jih je k socialni pravičnosti in dejavnosti, spodbujal jih je, naj študirajo aktualne slovenske probleme, domačo kulturo in izročilo, naj se zanimajo za slovensko izseljenstvo, naj ohranjajo katoliško vero kot temelj slovenstva, naj se odločno postavijo po robu komunizmu, ki se je v tem času vse bolj razpredal tudi na Slovenskem.⁴² Ehrlich je študente vseskozi usmerjal k socialnemu katolištvu, ki obvezuje posameznika k socialni pravičnosti.⁴³ Geslo stražarjev je gotovo nastalo pod vplivom Ehrlicha, saj v njem spoznamo usmeritev njegovega delovanja: »Vzgajati člane za zavedne in dejavne katoliške akademike, ki bodo v praktičnem življenju gojili krščanske kreposti, živeli iz vere ter širili idejo Kristusa Kralja na univerzi in v javnem življenju.« Razvoj in prihodnost Slovenije so videli le v tesni povezavi s katolištvom.⁴⁴

Eden od njegovih slušateljev se ga spominja takole: »Vedno je dal nekaj svojega, ideje, poglede, nasvete, vidike; ta človek ni veliko pisal, ampak vse je v njem živelo, so kar iskre letele iz njega. Spominjam se ga kot profesorja za fundamentalko, pa nam je govoril o svetovnih problemih. Menim, da je bil center njegovih misli: vera, samobitnost, kultura, obstoj slovenskega naroda. Zato je hotel zgraditi trdno in verno slovensko inteligenco, ki naj dela in ohranja, kar je pozitivnega v tem narodu.« Mar ni bil to eden največjih grehov, ki so imeli za posledico strele na Streliški?⁴⁵

4 PROFESOR IN DEKAN NA TEOLOŠKI FAKULTETI TER PRIZADEVANJE ZA UNIVERZO

Kmalu po koncu prve svetovne vojne smo Slovenci dobili svojo univerzo, katere soustanoviteljica je bila Teološka fakulteta. Regent Aleksander je julija

⁴¹ Andrej Poznič, Govor ob 50 letnici smrti dr. Lamberta Ehrlicha, v: *BV* 52 (1992), št. 3-4, str. 265 (dalje: Poznič, Govor ob 50 letnici smrti dr. Lamberta Ehrlicha).

⁴² Benedik, Lambert Ehrlich: ob odkritju kipa, str. 642.

⁴³ Anka Vidovič-Miklavčič, Ehrlich – duhovni vodja stražarjev. V: *Ehrlichov simpozij v Rimu*, str. 201–202.

⁴⁴ Poznič, Govor ob 50 letnici smrti dr. Lamberta Ehrlicha, str. 265.

⁴⁵ Benedik, Lambert Ehrlich: ob odkritju kipa, str. 641.

1919 v Beogradu podpisal odlok o ustanovitvi Univerze v Ljubljani, ki se je imenoval *Zakon o vseučilišču Kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani*.⁴⁶ Na osnovi tega dokumenta je Teološka fakulteta v Ljubljani jeseni 1919 začela izvajati študijski program na univerzitetni ravni. Kot smo omenili v življenjepisu, najdemo dr. Lamberta Ehrlicha na seznamu obravnavanih kandidatov za nastop profesorske službe že v prvem akademskem letu delovanja Teološke fakultete v Ljubljani. V zapisniku izredne seje fakultetnega sveta, 11. novembra 1919, je naveden kot kandidat za predavatelja primerjalnega veroslovja, religiozologije in misiologije. Fakulteta je za njegovo izpopolnjevanje namenila celo 1500 kron.⁴⁷ Ehrlich je v akademskem letu 1919/20 študiral v Parizu,⁴⁸ nato pa se je v Oxfordu (1920/21) specializiral za primerjalno veroslovje in etnologijo. Ko je končal svoje bivanje v Angliji, se ni želel vrniti na Koroško, ki je pripadla Avstriji. Odločil se je, da pride v Ljubljano in sprejme profesuro na Teološki fakulteti. Fakultetni svet je dr. Lamberta Ehrlicha 26. januarja 1922 soglasno izvolil za rednega profesorja primerjalnega veroslovja. Na tem mestu je ostal vse do smrti.⁴⁹ S predavanji veroslovja je začel v zimskem semestru 1922/23. Poleg pedagoškega dela je Ehrlich sprejel tudi službo dekana Teološke fakultete, ki jo je opravljal v treh mandatih v akademskih letih 1925/26, 1931/32 in 1936/37.⁵⁰ Kot dekan Teološke fakultete se je Ehrlich poleg administrativno-organizacijskih del ukvarjal tudi z iskanjem finančnih sredstev za delovanje fakultete, poskrbel je za »krščansko podobo« ljubljanske univerze in s svojo avtoriteto je večkrat posredoval na političnem področju.

Kot dekan se je Ehrlich moral ubadati tudi z gmotnimi vprašanji fakultete. Ministrstvo prosvete v glavnem mestu kraljevine je ljubljansko univerzo v primerjavi z beograjsko obravnavalo izrazito mačehovsko in celo ogrožalo obstoj Teološke fakultete.⁵¹ Ker se je zavedal, da fakulteta potrebuje znanstveno literaturo, denarja za nakup knjig pa ni bilo, je pri svojih francoskih in angleških prijateljih prosil za pomoč. Veliko knjig pa je kupil tudi z lastnimi sredstvi.⁵² Ehrlich je bil zelo zavzet za napredek slovenske univerze. »Mnogokrat je poudarjal pomen univerze za narod, ki je ogrožen zaradi velikih in požrešnih sosedov.«⁵³ Bil je prepričan, da bomo Slovenci dosegli samobitnost, razvili svojo kulturo in

⁴⁶ Tatjana Dekleva, Ljubljanska univerza od ustanovitve do začetka devetdesetih let, v: *90 let Univerze v Ljubljani: med tradicijo in izzivi časa*, Ljubljana 2009, str. 36–37.

⁴⁷ Bogdan Kolar, Delovanje Teološke fakultete med letoma 1919 in 1952, v: *90 let Teološke fakultete v Ljubljani*, Ljubljana 2009, str. 61.

⁴⁸ Velja omeniti, da je vseh pet predavateljev osnovnega bogoslovja v 100 letih delovanja Teološke fakultete v Ljubljani znanje pridobivalo v Parizu. Ehrlich je kot prvi predavatelj utrl pot v pariški akademski svet; sledili so mu Fajdiga, Rode, Ocvirk in Osredkar.

⁴⁹ Ocvirk, Znanstveno in organizacijsko delo, str. 275.

⁵⁰ Metod Benedik, Lambert Ehrlich – profesor, v: *Ehrlichov simpozij v Rimu*, str. 105.

⁵¹ Benedik, Lambert Ehrlich: ob odkritju kipa, str. 641.

⁵² Hanuna, Ob sedemdesetletnici umora, str. 20.

⁵³ Prav tam.

tako obstali le na temelju krščanskih korenin. Zato so bila njegovega prizadevanja za razvoj univerze tesno povezana z vero. Viden zunanji uspeh Ehrlichovega delovanja na univerzi je bil križ na univerzitetnem poslopju. Postavila ga je njegova mladina leta 1935 ob evharističnem kongresu.⁵⁴ Izhajajoč iz pomena krščanstva za Slovence, je »Ehrlich v temeljiti znanstveno-izobraževalni dejavnosti celotne univerze, iz katere se rojevajo strokovnjaki za vsa področja, videl eno od osnov za prihodnost slovenskega naroda in slovenske države«. ⁵⁵ Marca 1932 se je kot dekan Teološke fakultete zavzel pri preiskovalnem sodniku za Toneta Tomšiča, ki je bil pozneje izpuščen iz zapora. Maja 1936 so na Dunaju zaprli komunista Borisa Kidriča, tudi njega je obiskal v zaporu in so ga leta 1937 izpustili.⁵⁶ Primorski Slovenci, ki so po prvi svetovni vojni prišli pod Italijo, so bili takoj pod pritiskom in nasiljem italijanskih iredentistov, še huje pa je bilo po letu 1922, ko so bili na oblasti fašisti. Ehrlich, ki je bil v letih 1931/32 dekan Teološke fakultete, ob tem ni mogel ostati ravnodušen, zato je 10. februarja 1932 škofu Rožmanu poslal *Spomenico v zadevi primorskih Slovanov*, ki naj bi jo škof po svoji presoji poslal v Vatikan. Vidimo lahko, da je sodu izbila dno odstavitve goriškega nadškofa Sedeja.⁵⁷

5 PEDAGOŠKO DELO

Dr. Lambert Ehrlich je s predavanji veroslovja na Teološki fakulteti v Ljubljani začel v zimskem semestru 1922/23. Na osnovi njegovih raznovrstnih publikacij lahko rečemo, da se je Ehrlich znotraj teologije posvečal veroslovju, misiologiji in ekleziologiji. Pri vseh teh obravnavanjih pa je bila vedno očitna njegova prvenstvena apologetska usmerjenost. V primerjanju krščanskega nauka z drugim, zlasti primitivnim verstvom, zagovarja krščanstvo in poudari, da je samo Katoliška Cerkev prava posredovalka Božjega razodetja. Njegova apologetika odseva cerkvene nazore v prvi polovici 20. stoletja, ki so bili povsem v skladu s prvim vatikanskim koncilom, današnjemu času pa so v marsičem tuji. Predvsem njegovo nasprotovanje ekumenizmu in medreligijskemu dialogu odseva miselnost takratne katoliške teologije.⁵⁸

Prve pedagoške izkušnje si je dr. Lambert Ehrlich nabiral v celovškem semenišču, kjer je bil od 1910 do 1918 predavatelj osnovnega bogoslovja.⁵⁹ Iz

⁵⁴ Prav tam.

⁵⁵ Benedik, Lambert Ehrlich: ob odkritju kipa, str. 641.

⁵⁶ Hanuna, Ob sedemdesetletnici umora, str. 20.

⁵⁷ Andrej Vončina, Koga predstavlja kip pred vhodom na faks? Glej: <http://voncio83.blogspot.com/2008/01/koga-predstavlja-kip-pred-vhodom-na.html> (pridobljeno: 19. oktober 2018).

⁵⁸ Mari Jože Osredkar, Ehrlich in osnovno bogoslovje, v: *Simpozij ob 70-letnici umora prof. dr. Lamberta*, Ljubljana (ur. Mateja Centa, Vojko Strahovnik), Teološka fakulteta, Ljubljana 2012, str. 116–126 (dalje: Osredkar, Ehrlich in osnovno bogoslovje).

⁵⁹ V knjigi *Dr. Aigner und Lourdes* je zapisano, da je bil Ehrlich »Theologieprofessor des Fundamentaldogmatik und des thomistischer philosophie«.

njegovega »učbenika«, ki je nastajal v tem obdobju in bil leta 1919 izdan kot publikacija pri Družbi sv. Mohorja v Celovcu z naslovom *Katoliška Cerkev, kraljestvo božje na zemlji*, pa lahko razberemo, da je bila vsebina njegovih predavanj ekleziološka, nikakor pa ne »osnovno bogoslovska«, v današnjem pomenu besede. Torej ni predaval o veri in razodetju, temveč o Cerkvi. Ko govorimo o osnovnem bogoslovju kot teološki disciplini v času prof. Lamberta Ehrlicha, moramo upoštevati, da je imel ta teološki predmet takrat drugačno vsebino, kot jo ima danes na teoloških fakultetah. Če pogledamo predmetnik ljubljanske Teološke fakultete iz akademskega leta njene ustanovitve, med naslovi predmetov, ki so se predavali, najdemo tudi osnovno bogoslovje. Predaval ga je dr. Franc Grivec.⁶⁰ Toda iz predavane vsebine hitro razberemo, da je profesor Grivec predaval nauk o Cerkvi.⁶¹ Odgovore na vprašanja, kako je mogoče govoriti o Bogu in zakaj je to potrebno,⁶² pa je prof. Ehrlich posredoval študentom pri predmetu, ki se je najprej imenoval primerjalno veroslovje, pozneje pa se je preimenoval v apologetiko.⁶³ Od nastopa službe na Teološki fakulteti v Ljubljani do akademskega leta 1926/27 je apologetiko podajal s posebnim pogledom na primitivna verstva pri predmetu primerjalno veroslovje, v akademskem letu 1927/28, ko je bila v ospredju primerjava krščanstva z drugimi verstvi, se je predmet imenoval verstva, v akademskem letu 1934/35 pa je bil predmet poimenovan apologetika.⁶⁴ Grivec je torej pri svojem predmetu osnovno bogoslovje predaval nauk o Cerkvi, Ehrlich pa je predaval apologetiko. Ta vsebinska razdelitev predmetov je izražena tudi v skupni uredbi,⁶⁵ ki jo je Kraljevina SHS izdala v akademskem letu 1922/23 in je bila obvezujoča za vse teološke fakultete v kraljevini. Poseben člen je namenjen predavateljem primerjalnega veroslovja in osnovnega bogoslovja na katoliških teoloških fakultetah. Predavatelj primerjalnega veroslovja je bil pri svojih predavanjih dolžan sistematično obdelati nauk o krščanskem razodetju, predavatelj osnovnega bogoslovja pa je bil obvezan predelati celotno katoliško učenje o Cerkvi s posebnim pogledom na nauk vzhodnega bogoslovja.⁶⁶

Študijski načrt Teološke fakultete iz leta 1922 poleg primerjalnega veroslovja umešča v drugi letnik tudi predavanje »fundamentalne teologije«. Nosilec predmeta dr. Lambert Ehrlich ga je predaval tri ure tedensko. Pri tem predmetu so študentje spoznali apologetski nauk o pravi veri (*de vera religione*).

⁶⁰ Šematizem *Ljubljanske škofije za leto 1919*, Škofijski ordinariat Ljubljana, str. 10–11.

⁶¹ Ocvirk, Dolenc, *Katedra za osnovno teologijo*, str. 63.

⁶² Ocvirk, Dolenc, *Katedra za osnovno teologijo*, str. 64.

⁶³ Katedra za osnovno bogoslovje je bila na Teološki fakulteti v Ljubljani ustanovljena 1. julija 1963 z vsebinsko različnima predmetoma osnovno bogoslovje in nauk o Cerkvi. Prvi obravnava vero in Božje razodetje, drugi pa Cerkev.

⁶⁴ Ocvirk, Dolenc, *Katedra za osnovno teologijo*, str. 63.

⁶⁵ Arhiv Teološke fakultete Univerze v Ljubljani (ATF), fasc. 1, *Uredba o bogoslovnih fakultetah v kraljevini 1922/23*, Statut 1935–1980.

⁶⁶ ATF, fasc. 1, *Uredba o TF 1922/23*, člen 10.

Osnovno bogoslovje pa je Grivec odpredaval v tretjem letniku in sicer tri ure na teden. Ta predmet je bil osredotočen na Cerkev in se je po latinsko imenoval *de ecclesia et traditione*.⁶⁷ Lambert Ehrlich je v akademskem letu 1923/24 predaval primerjalno veroslovje dva semestra. Snov je bila razdeljena v šest različnih predmetov. V prvem semestru je šestnajst študentov poslušalo veroslovje tri ure tedensko, predmet izbrana vprašanja iz primerjalnega veroslovja je dve uri tedensko poslušalo enaintrideset slušateljev, ki je s profesorjem eno uro na teden opravljalo tudi seminarsko delo iz veroslovne tematike. V drugem semestru pa je imel Ehrlich štiri predmete. Pri veroslovju ga je tri ure tedensko poslušalo dvajset slušateljev, izbrana vprašanja iz primerjalnega veroslovja je dve uri tedensko poslušalo šestindvajset študentov, etnologijo eno uro tedensko štirje slušatelji, seminar pa je vpisalo sedemnajst študentov. V akademskem letu 1924/25 je učni načrt predvidel kar sedem predmetov, ki jih je odpredaval Ehrlich. Če smo pozorni, opazimo, da sta bila na urniku dva ločena predmeta, veroslovje in apologetika, ki pokrivata isto študijsko vsebino. V prvem semestru je tri ure tedensko predaval veroslovje, ki ga je poslušalo triindvajset slušateljev, pri pripadajočem apologetičnem seminarju pa se je eno uro tedensko srečeval s štirinajstimi slušatelji. Polega tega je eno uro na teden predaval misijske vede, kjer ga je poslušalo šestintrideset slušateljev, etnologijo, ena ura tedensko, pa je vpisalo petindvajset študentov. V drugem semestru je Ehrlich štiri ure tedensko petindvajsetim slušateljem predaval apologetiko, eno uro na teden petnajstim slušateljem etnologijo in šestintridesetim slušateljem eno uro tedensko misijologijo.⁶⁸

Na osnovi Ehrlichovega skripta⁶⁹ *Theologia fundamentalis ali apologetica* in na podlagi arhivskega dokumenta⁷⁰ iz leta 1938 dobimo vpogled v učno snov predmeta apologetika, ki je v učnem načrtu štiri leta prej nadomestil primerjalno veroslovje oz. verstva. Ehrlichova skripta sicer nima nikjer datuma izdaje, po vsej verjetnosti pa je bila napisana po letu 1934. To je namreč najvišja letnica literature, ki jo avtor navaja. Skripta je sestavljena iz dveh delov. Najprej so strani oštevilčene od 1 do 45, nato pa zopet od 1 do 32.⁷¹ Ehrlich je apologetsko snov razdelil na uvod in štiri vsebinsko dopolnjujoča se poglavja. Najprej najdemo splošni uvod v študij teologije. Predstavil je razliko med naravno in nadnaravno teologijo. Zaustavil se je pri odnosu med teološko znanostjo in vero. Končno pa spregovori o izviri in metodah teološke znanosti.

⁶⁷ Nadškofijski arhiv Ljubljana (NŠAL), Škofijski arhiv Ljubljana (ŠAL) 5, šk. 276, mapa 1922, Študijski načrt ljubljanske Teološke fakultete.

⁶⁸ M. Benedik, Lambert Ehrlich – profesor, str. 101.

⁶⁹ Povzeto po: Osredkar, Ehrlich in osnovno bogoslovje, str. 116–126.

⁷⁰ NŠAL, ŠAL 5, šk. 276, mapa 1938, Tvarina predelana iz primerjalnega bogoslovja.

⁷¹ Skripta je last mariborske Teološke knjižnice. – Lambert Ehrlich, *Theologia fundamentalis ali apologetica* (dalje: Ehrlich, *Theologia fundamentalis*).

Za Ehrlicha je apologetika znanost,⁷² kar odločno pove v prvem odstavku svoje skripte. Apologetika namreč znanstveno proučuje besedilo Božjega razodetja, primerja različna biblična mesta med seboj in z razlago sv. očetov izvaja iz njih logične izsledke ter vse ureja v sistem. Apologetika je samostojna znanost, ker še ni teologija, je le preambula teologije. Zatem sledi uvod v apologetiko. Tu se je zaustavil pri pregledu zgodovinskega razvoja, nalog, namena in poslanstva apologetike v različnih obdobjih, zmot modernizma glede na apologetiko ter pravih in napačnih metodah apologetike in njihovi oceni. Ehrlich predpostavlja, da je Božje razodetje možno in da ga je človek sposoben in tudi dolžan sprejeti. Človek je sposoben dokazati zgodovinsko dejstvo Božjega razodetja, ki je prostovoljen dar Božji. Razumsko sprejetje tega daru je vera, ki ni le podzavestni čut ali gon.⁷³ Ehrlich spregovori o ciljnih apologetike v poglavju *Finis apologeticae*:⁷⁴ dokazati mora zgodovinsko resničnost razodetja. Pri razlagi zgodovinske resničnosti razodetja profesor Ehrlich na več mestih poudarja in tudi dobesedno napiše, da »so resnice res padle z nebes«.⁷⁵ Pri tej trditvi se opira na Sveti Oficij, ki je 5. julija 1907 izdal poseben seznam modernističnih zmot, ki ga imenujemo *Silabus Pija IX*. Med zmotami najdemo tudi modernistično trditve: »Dogme niso resnice padle iz nebes, ampak so izraz verskega doživljanja!« Naloga apologetike je tudi dokazati resničnost čudežev in prerokb kot Božjih nadnaravnih dejstev in njihovo spoznavnost. Dokazati mora dolžnost, da sprejmemo to razodeto vero kot nujno pravilno, da je Kristus ustanovil Cerkev kot Božji poslanec s polno zavestjo in izrazito voljo in da naj Cerkev hrani in razlaga njegov nauk. Sveto pismo mora braniti kot navdihnjeno od Boga in kot tako nezmotno. *Theologia fundamentalis* ali apologetika je znanost, ki obravnava in dokazuje temelje, na katerih sloni krščanstvo. Ta temelj je zgodovinsko dejstvo Božjega razodetja. Ehrlich je prepričan, da mora apologetika uvesti študenta v teološko razmišljanje. V svojem uvodu nakaže najprej razlike med teološkim in filozofskim razmišljanjem, nato pa jasno pove, da je namen apologetike »verovnost *credibilitas*«.⁷⁶ Dokazovati mora resničnost Božjega razodetja in nujnost, da se vernik podredi avtoriteti Kristusa in Cerkve.

V zgodovinskem preseku profesor pokaže nasprotnike Cerkve, katerim je apologetika zagovarjala resničnost cerkvenega nauka. Konkretno pa je apologetika na koncu 19. in v začetku 20. stoletja bila boj s takratnimi filozofskimi sistemi, kot je subjektivizem, ki so ga protestantski teologi gojili v razlaganju Svetega pisma. Ehrlich izpostavlja filozofa Descartesa in Kanta; subjektivni idealizem

⁷² Ehrlich, *Theologiafundamentalis*, str. 1.

⁷³ Prav tam, str. 18.

⁷⁴ Prav tam, str. 7.

⁷⁵ Prav tam, str. 19.

⁷⁶ Prav tam, str. 7.

(Kant); subjektivizem (Fichte); agnosticizem in pozitivizem (Comte); fideizem; materializem; biblični kriticism in kot vrhunec vseh sistemov posebno izpostavi svobodomiselstvo, ki bi ga danes imenovali liberalizem.

Ehrlich pravi, da je pod vplivom vseh naštetih miselnih sistemov med inteligenco polagoma nastala struja svobodomiselstva, ki zastopa naslednje nazore:⁷⁷ 1. Boga ni, oziroma se ne da dokazati, da je. 2. Kristus ni bil Bog, njegovega božanstva se ne da dokazati. 3. Absolutne resnične vere ni, vera je zgolj čustvo in je relativna vrednota. 4. Vse vere so enako dobre. 5. Nadnaravnih dejstev (čudeži, prerokbe) ni, zato tudi ni nadnaravne religije. 6. Ni nezmotne od Boga ustanovljene Cerkve, ki bi lahko v vesti vezala vernike. 7. Ideje, načela in vpliv nadnaravne religije je treba dosledno izriniti iz področja znanosti, umetnosti, šolstva in javnega življenja nasploh.

Ehrlich pravi, da je te ideje v javnem življenju zastopalo framazonstvo, ki je imelo geslo: »Vsaka razodeta vera je praznoverje in strup naroda. Bogovi se umikajo in z njimi oni, ki so rekli, da imajo oblast po božji milosti.«⁷⁸ Ker je Prvi vatikanski cerkveni zbor vse te ideje obsodil in jih proglasil za nasprotno krščanskemu nauku ter zato zmotne, so koncilski očetje začrtali temeljna načela apologetike, ki jih prof. Ehrlich dobesedno povzema v svojih zapisih in navaja koncilsko besedilo.⁷⁹ Proti agnosticizmu Prvi vatikanski cerkveni zbor uči v Konstituciji o katoliški veri: »Boga, počelo in cilj vseh stvari, je mogoče z naravno lučjo človeškega razuma z gotovostjo spoznati iz stvarstva.« Proti materializmu in pozitivizmu: »Bog je osebno duhovno bitje, re et essentia različno od stvarstva. Bog je tisti, ki je svet ustvaril.« Proti subjektivizmu in fideizmu: »Razodetje se da dokazati s čudeži in prerokbami tako, da naša vara temelji na razumskih dokazih in ne na notranjem čustvenem izkustvu.« Proti racionalizmu in pozitivizmu: »Čudeži, nadčutni nadnaravni svet so dostopni človeškemu umu, da lahko spozna njihovo resničnost. Isto velja za misterije–skrivnosti.« Proti deizmu, racionalizmu: »Razodetje je potrebno in se ga da kot zgodovinsko dejstvo dokazati.« Proti fideizmu: »Človek ne more spoznati Boga zgolj izkustveno, brez umovanja, še manj pa priti po tej poti do vere.«

Enako kot s svobodomiselstvom, se mora apologetika spopasti tudi z modernizmom. Tu se je profesor Ehrlich zagotovo oprl na uredbo Svetega sedeža, ki je izšla 24. maja, na binško praznik leta 1931, ko je papež Pij XI. izdal apostolsko konstitucijo o visokem cerkvenem šolstvu z naslovom *Deus scientiarum Dominus*, ki je utemeljila poseben položaj cerkvenih fakultet in dala nekaj smernic za študijske vsebine. Predvsem izpostavlja nevarnost modernizma. Delo na ljubljanski Teološki fakulteti je omenjena apostolska konstitucija

⁷⁷ Lambert Ehrlich, *Theologia fundamentalis*, str. 14.

⁷⁸ Prav tam.

⁷⁹ Prav tam.

urejala od leta 1935 do 1952.⁸⁰ V tem času je nastala Ehrlichova Apologetika. Avguštin Bea v svojem predavanju⁸¹ na Univerzi Gregoriana v Rimu poudarja, da apostolska konstitucija *Deus scientiarum Dominus* opozarja na nevarnosti, ki ogrožajo katoliški nauk; tu je mišljen modernizem in vse, kar je bilo zunaj Katoliške cerkve.⁸² Ehrlich pravi: »Pod vplivom agnosticizma, evolucionizma, ki so ga zanesli v teologijo protestantski teologi in s tem spodkopavali vero v osebnega Boga in njegovo razodetje, je nastal med nekaterimi katoliškimi teologi modernizem. Definiramo ga lahko kot filozofsko-teološki sistem, ki zanika možnost objektivnega spoznavanja nadčutnega in nadnaravnega sveta, vero pa ima za izraz posebnega verskega čuta, ki snuje v podzavesti in slepo stremi za božanstvom. Pod vplivi časovnih, nacionalnih in drugih okoliščin se ta verski čut razvija v raznih oblikah, tako da nastajajo razne religije. Nadnaravne od Boga dane religije ni.«⁸³ Apologetika ima torej nalogo, da zanika to miselnost. Drugi del skripta se konča s predstavitvijo metod apologetike.

Profesor Ehrlich teologijo deli na pozitivno in spekulativno (sholastično). Naloga pozitivne teologije je razbiranje verskega nauka iz Svetega pisma in tradicije oz. dokazovanje, da je verski nauk, ki ga je Cerkev razglasila kot dogme, prisoten v razodetih virih. Spekulativna ali sholastična teologija, ki predpostavlja pozitivno teologijo, pa razmišlja o verskem nauku (ki ga je pozitivna teologija razglasila) in ga skuša uskladiti z znanstvenimi spoznanji ter jih podkrepiti z razumskimi dokazi. Spekulativna teologija verski nauk oblikuje v logični sistem in ga brani pred ugovori. Ehrlich se opira na navodila Apostolskega sedeža in citira papeže Pija IX., Leona XIII. in Pija X., ki predpisujejo sholastično metodo kot najbolj učinkovito sredstvom proti zmotam tedanjega časa.⁸⁴

Ehrlich v svojem učenju zagovarja tradicionalno metodo apologetskega delovanja, ki jo predstavi kot kombinirano filozofsko-zgodovinsko-psihološko-primerjalno metodo. Filozofsko metodo uporabljamo, ko izvajamo iz pojma Boga smernice za naš odnos do njega, ko motrimo možnost in spoznavnost razodetja, čudežev in prerokov. Apologetika daje večji pomen zgodovinski metodi, ki mora zgodovinsko dejstvo razodetja izpričati z zgodovinskimi dokazi (čudeži, prerokbe, preganjanje krščanstva). Psihološko metodo uporabimo, ko razpravljamo o vzvišenosti krščanstva, ki človekova stremljenja zadovoljuje v polni meri. Primerjalno metodo uporabljamo, ko primerjamo krščanstvo z drugimi verstvi in vidimo, da jih presega.⁸⁵

⁸⁰ Vilko Fajdiga, Ob petdesetletnici – nov statut, v: *BV* 29 (1969), št. 3-4, str. 385.

⁸¹ Predavanje je imel Avguštin Bea na gregorijanski univerzi v Rimu 21. decembra 1941, ob desetletnici izida konstitucije *Deus Scientiarum Dominus*. Objavljeno je bilo v XXII. letniku revije *Gregorianum*, 1941, str. 445–466.

⁸² Avgustin Bea, The Apostolic constitution *Deus scientiarum Dominus*, its origin and spirit, v: *Gregorianum* 22 (1941), str. 448.

⁸³ Ehrlich, *Theologia fundamentalis*, str. 15.

⁸⁴ Prav tam, str. 5.

⁸⁵ Prav tam, str. 19.

Metoda imanence skuša izravnati nasprotje med avtonomijo našega razuma in heteronomijo razodetega krščanstva s tem, da pripisuje človeški naravi prirojen gon in težnjo po nadnaravnem. Človek, ki praktično živi krščansko življenje, začuti, da je krščanstvo tisto, po čemer hrepeni njegovo srce in da je vsled tega razodeta vera.⁸⁶

Tretji del predmeta, ki je hkrati začetek novega oštevilčenja strani v skripti, je bil namenjen obravnavi razodetja z naslednjih vidikov: možnost misterijev, možnost in primernost razodetja, nujnost razodetja, nujnost sprejetja razodetja in nasprotovanje indiferentizmu. Ta del svoje skripte Ehrlich posveti obravnavi Božjega razodetja, ki ga opredeli kot etnološko priobčenje kake resnice.⁸⁷ Božje razodetje je resnica, ki jo je Bog priobčil. Loči naravno razodetje (Bog nam govori po naravi) in nadnaravno razodetje (Bog človeku sam spregovori – osebno). Pri razlaganju razodetja se naslanja na Tomaža Akvinskega in na Prvi vatiškanski cerkveni zbor, ki pojmujeta razodetje kot poseben način spoznanja. Ehrlich piše: »Sveti Tomaž razlaga spoznanje, ki ga človek dobi po razodetju tako: naravnemu redu mora človek najprej po svojih čutih dojeti predmet, potem si napravi sliko v domišljiji in končno umski pojem. Človek ne more neposredno dati pojme drugemu človeku; to zmore samo Bog. Za razodetje ni potrebno, da Bog da znamenje po čutih ali domišljiji. Bistveno je umsko spoznanje.«⁸⁸

Ehrlich z izrazom »prarazodetje« označuje védenje o stvarjenju in posredovanju Božje volje človeku, katerega imajo mnogi narodi in verstva. Pravi, da je primerjalno bogoslovje ugotovilo celo vrsto presenetljivih paralel med verovanjem v stari zavezi in drugimi starimi verstvi. Posebnost Ehrlichove apologetike so analogije v kozmologiji, stvarjenju sveta, vesoljnem potopu in Mojze-sovih zapovedih.⁸⁹ Zaključí, da analogije nikakor ne morejo ogroziti izvirnosti stare zaveze, ki po svoji verski vsebini bistveno nadkriljuje vse druge verske sisteme. Ehrlichu je jasno, da ni nobenega verskega sistema, ki bi tako enostavno in preprosto kakor Sveto pismo razložil kozmologijo, smisel človeškega življenja in izvor zla.⁹⁰ Svetopisemska jasnost mu je trden dokaz za resničnost krščanskega razodetja. Profesor Ehrlich dokazuje, da je Cerkev edina ohranjevalka in razlagalka resničnega in pravega Božjega razodetja, ki ga dokazuje s čudeži in Kristusovimi prerokbami. Zadnji del svojega skripta namreč posveti razlagi čudežev in dokazovanju, da so čudeži dokaz za resničnost krščanskega razodetja ter predstavitvi kriterijev za resničnost Božjega razodetja (»criteria«).

⁸⁶ Prav tam, str. 22.

⁸⁷ Prav tam, str. 25.

⁸⁸ Prav tam, str. 26.

⁸⁹ Prav tam, str. 44.

⁹⁰ Prav tam, str. 37.

Na koncu predstavitve Ehrlichovega pedagoškega dela velja omeniti, da so bili njegovi predmeti od leta 1922 pa vse do 1940/41 sestavni del filozofsko-dogmatske skupine. V letu 1940/41, ko se je skupina razdelila na dve samostojni skupini, je bila apologetika uvrščena v dogmatsko skupino.⁹¹

6 ZNANSTVENO DELO

Ehrlich ni napisal veliko teoloških del. To nam postane jasno, če pogledamo samo objave v *Bogoslovnem vestniku*. V dvajsetletni profesorski dobi je tam objavil le 8 razprav. Pri njegovem stanovskem kolegu Francu Grivcu⁹² jih v istem časovnem obdobju najdemo 26. Zagotovo so mu vzele veliko časa njegove mnoge dejavnosti, predvsem na političnem področju. Kot je bilo že omenjeno, se v publikacijah profesorja Ehrlicha apologija, veroslovje in misijologija prepletajo. V vseh njegovih spisih najdemo prvine vseh treh disciplin. Prepričani pa smo, da je bil Ehrlich kot teolog na prvem mestu apologet in sicer zato, ker je pri njem vsaka beseda v službi zagovora krščanske vere.

Ehrlich je prvič svoje apologetske sposobnosti pokazal leta 1914, ko je kot predavatelj v celovškem semenišču v obrambo lurških čudežev napisal 171 strani obsegajočo knjigo *Dr. Aigner und Lourdes*, ki je bila izdana v Celovcu. Pred prvo svetovno vojno je zdravnik dr. Aigner iz Münchna po obisku Lurda pripravil sistematično antipropagando lurškim prikazovanjem in čudežem. Zadal si je nalogo, da razkrinka veliko lurško prevaro. Po nemško govorečih deželah (baje tudi v Mariboru) je prirejal predavanja, da bi prepričal ljudi v svoj prav. 11. novembra 1913 je Ehrlich poslušal dr. Aignerja v Beljaku in knjiga prinaša poleg zdravnikovega govora sijajen Ehrlichov odgovor na predavanje v obrambo čudežev. O čudežih se je na dolgo razpisal tudi v svoji skripti *Apologetika*, kjer zagovarja njihovo resničnost in jih uporabi kot dokaz za resničnost Jezusovega božanstva. Svoje apologetske ideje nadaljuje v razpravi *Notranje razmere v Anglikanski Cerkvi*, ki je izšla v *Bogoslovnem vestniku* leta 1927. Med študijem v Oxfordu se je namreč поблиže srečal z anglikansko Cerkvijo. V razpravi pokaže, da so v uradnem anglikanskem molitveniku *Common Prayer Book* osnovni pojmi o Kristusovi Cerkvi, razodetju in Svetem pismu zelo nejasni.⁹³ Sicer pa v svoji razpravi nasprotuje anglikanskim prizadevanjem za ekumenizem, kar je za tisti čas za katoliškega teologa razumljivo. V dveh razpravah, *Spiritizem in Okultizem v grških orakljih in misterijih*, kot teolog in dušni pastir ugotavlja, da je med ljudmi veliko zanimanje za spiritizem in okultno. Kristus vzpostavlja racionalno religijo Logosa, ki popolnoma odklanja vse kompromise z okultnimi

⁹¹ Ocvirk, Dolenc, Katedra za osnovno teologijo, str. 63.

⁹² Oba profesorja, Ehrlich in Grivec, sta študirala skoraj istočasno v Innsbrucku in imela iste profesorje, doktorirala sta namreč v časovni razdalji dveh let.

⁹³ Bogdan Dolenc, Ehrlich – apologet in veroslovec, v: *Ehrlichov simpozij v Rimu*, str. 211.

iracionalnimi verstvi.⁹⁴ V razpravi *Osebni značaj Kristusov* Ehrlich zagovarja Kristusovo Božjo naravo. Celovška knjiga *Katoliška Cerkev, kraljestvo božje na zemlji* pa govori o Cerkvi v luči Božjega razodetja in o misijonski dejavnosti Cerkve. Prav v zadnjem delu stalno poudarja, da je Cerkev človeku edina prinašalka Božjega razodetja. Njegovo znanstveno delo je najbolj razvidno iz Ehrlichove bibliografije.

Marko Urbanija je Ehrlichove bibliografske enote razdelil po literarni naravi: knjige, razprave, ocene, članki, poročila, govori in pridige.⁹⁵ Poleg teoloških znanstvenih objav pa najdemo v njegovi bibliografiji tudi politične in družbene spise.

Knjige

- *Svete Višarje*, Slovenska krščansko-socialna zveza za Koroško, Celovec 1910, 64 str.
- *Aus dem Wilajet Kärnten*, Klagenfurt 1913.
- *Dr. Aigner und Lourdes*, Kärntner Tagesblatt, Klagenfurt 1914, 173 str.
- *La Carinthie*, Paris 1919.
- *L'effondrement de la nation slovène*, Paris 1919.
- *Katoliška Cerkev kraljestvo božje na zemlji*, Družba sv. Mohorja, Celovec 1919, 320 str.
- *Origin of Australian Beliefs*, Anthropos Administration, Mödling 1922, 78 str. (ocena A. R. Radcliffe-Browna, v: *American Anthropologist* N. S. 27 (1925), str. 161–163).
- *Slovenska misijonarja Baraga in Knoblehar*, Unio cleri, Ljubljana 1928, 68 str.
- *Na sveti poti*, Višarski molitvenik, Katoliška tiskarna, Gorica 1931, 207 str.
- *Irska*, Mohorjeva knjižnica 53, Mohorjeva družba, Celje 1932 (skupaj z J. Plestenjakom).
- *Breve storia del Santuario di Monte Lussari*, Gorizia 1934.
- *Glavna skupščina duhovniške misijonske zveze (U. C. M. pro Jugoslavia)* (priredil dr. Lambert Ehrlich, tajnik U. C. M. pro Jugoslavia), Ljubljana – Zagreb 1936.
- *Indijske šole*, Indijska knjižnica 10, Ljubljana 1938, 48 str.
- *Parijci*, Indijska knjižnica 14, Ljubljana 1939, 48 str.
- *Suženstvo*, Tabu 26, Ljubljana 1940, 25 str.
- *Kozmologija ali metafizika sveta*, Ljubljana b. l., 28 str. (skripta).

⁹⁴ Prav tam, str. 213.

⁹⁵ Marko Urbanija, Ehrlichova bibliografija. v: *Ehrlichov simpozij v Rimu*, Celje 2002, str. 337–341.

- *Prazgodovinske in protohistorične kulturne dobe*, Ljubljana b. l., 39 str. (skripta).
- *Theologia fundamentalis ali apologetika*. 77 str. (skripta).

Razprave

1910

- Kantova kritika naših dokazov za bivanje božje, v: *VBV* 13 (1910), str. 97–105.

1913

- Die schismatische Mönchsrepublik auf dem Berge Athos, v: *Zeitschrift für Kultur* (1913), str. 139–152, 262–273.

1914

- Veliki pomor XX. stoletja (Neomalthusianizem), v: *Čas* 8 (1914), str. 32–45, 112–126, 177–185, 252–261, 355–366, 422–424.

1917

- Ein angeblicher Kompromiss der katholischen Kirche mit dem Neomalthusianismus, v: *Theologisch praktische Quartalschrift* (1917), 498 sl.

1922

- Predmet in metoda primerjevalnega veroslovja, v: *BV* 2 (1922), str. 35–45.
- Prazgodovinski človek, v: *Čas* 16 (1922), str. 86–105.
- Starost človeškega rodu v luči prazgodovine, v: *Čas* 16 (1922), str. 237–246.
- Šola in cerkev, v: *Čas* 16 (1922), str. 305–319.
- Sumer in Akkad, v: *Čas* 16 (1922), str. 399–400.
- Tribal Initiation and secret Societies in Australia, v: *Semaine d'Ethnologie religieuse. Compte rendu analytique de la III session tenue a Tilbourg 6–13 sept. 1922*, Missionshaus-Gabriel, Moedling bei Wien 1923, str. 356–371.

1923

- Prazgodovinski grobovi, v: *Čas* 17 (1923), str. 224–229.
- Izkopanine v Egiptu, v: *Čas* 17 (1923), str. 261–263.
- Etnološka ekspedicija na Ognjeno zemljo, v: *Čas* 17 (1923), str. 262–264.
- Grobnica egiptovskega kralja Tutankamena, v: *Čas* 17 (1923), str. 368–370.
- Državni šolski načrt v Jugoslaviji in šolska zakonodaja po drugih državah, v: *Socialna misel* 2 (1923), str. 249–252.

1924

- Bogovi, v: *BV* 4 (1924), str. 226–238; 5, str. 13–24, 224–234.
- Ruski boljševizem, v: *Čas* 18 (1924), str. 192–217, 275–295.

1925

- Krščanska šola, v: *Bogoljub (BG)* 23 (1925), str. 172–175.
- Prazgodovinska razkritja v zadnji dobi, v: *Čas* 19 (1925), str. 89–91.
- Geografija in etnologija, v: *Geografski vestnik* 1 (1925), str. 24–28.

- Katoliški misijoni, v: *Koledar družbe sv. Mohorja*, Celovec (KDM) 1925, str. 60–61.
- 1926**
 - Kristus Kralj, Ob encikliki Quas primas, v: *Čas* 20 (1926), str. 273–279.
 - Ob početkih 1. jugoslovanske misijonske pokrajine D. J. v Indiji, v: *Glasnik Srca Jezusovega* 2 (1926).
- 1927**
 - Notranje razmere v anglikanski cerkvi, v: *BV* 7 (1927), str. 185–196.
 - Kitajski problem, v: *Misijonstvo doma in drugod*, Unio Cleri pro Jugoslavia, Knjižnica II, str. 81–95.
- 1928**
 - Spiritizem, v: *BV* 8 (1928), str. 123–149.
 - Okultizem v grških orakljih in misterijih, v: *BV* 8 (1928), str. 265–280.
- 1929**
 - Šamanizem, v: *BV* 9 (1929), str. 220–254.
 - Razvoj etnologije in njene metode v zadnjih desetletjih, v: *Etnolog* 3 (1929), str. 114–152.
 - Die Familie bei den Tschuktschen, Jukagiren, Korjaken und Itelmen, v: *Internationale Woche für Religions-Ethnologie*. V. Tagung. Luxembourg, sept. 1929, P. G., Paris 1931, str. 183–197.
- 1931**
 - Čudež, v: *Čas* 25 (1931), str. 381–388.
- 1934**
 - Magija primitivnih narodov, v: *BV* 14 (1934), str. 34–49, 213–232.
- 1935**
 - Osebni značaj Kristusov, v: *BV* 15 (1935), str. 189–210.
- 1939**
 - Razvojna teorija, v: *Čas* 33 (1939), str. 149–154, 200–203, 261–267, 301–306; 34 (1940), str. 130–139, 281–288; 35 (1941), str. 124–133, 211–213.

Ocene

- 1922**
 - Suchy, J.: Uvod v buddhizem, v: *Čas* 16 (1922), str. 298–299.
- 1923**
 - Pages choisies du Cardinal Pie, v: *BV* 3 (1923), str. 190–191.
- 1928**
 - Wunderle G., Einführung in die moderne Religionspsychologie, v: *BV* 8 (1928), str. 83–84.
 - Lercher I., Institutiones theologiae dogmaticae, v: *BV* 8 (1928), str. 182–183.
 - Brunsmann J., Lehrbuch der Apologetik, v: *BV* 8 (1928), str. 314–316.

1929

- Pohl W., De vera religione quaestiones selectae, v: *BV* 9 (1929), str. 299–300.

1933

- Kortleitner F. X., Religio Jahve cohaereatne cum simplicitate vitae nomadum, v: *BV* 13 (1933), str. 285–287.

1935

- Menghin, O.: Geist und Blut, v: *Slovenec*, št. 197a, 29. avgust 1935, str. 4; št. 198a, 30. avgust 1935, str. 4.

Članki, poročila

1909

- Iz francoskih vojsk l. 1809, v: *KDM* 1909, str. 53–61.

1910

- Sveta gora Atos, v: *KDM* 1910, str. 53–64.

1912

- Avstrijski mornarji v Sveti deželi, v: *KDM* 1912, str. 82–84.

1914

- Svet v številkah, v: *KDM* 1914, str. 222–226.

1915

- Svet v številkah, v: *KDM* 1915, str. 207–208.

1922

- Mirovna konferenca in Jugoslavija, v: *KDM* 1922, str. 17–42.

1923

- Versko-etnološki tečaj v Tilburgu, v: *BV* 3 (1923), str. 91–95.

1925

- Misijonstvo na Slovenskem v l. 1923/24, v: *MK* 6, str. 90–92.
- Baraga Friderik Irenej, v: *SBL* 1, str. 23–24.

1926

- Blažena Bernardka iz Lurda, v: *Bogoljub* 24 (1926), str. 28–31.
- Sveto leto katoliške Cerkve, v: *KDM* 1926, str. 85–89.
- † Dr. Ivan Žolger, v: *KDM* 1926, str. 106–107.
- Afrika, v: *Katoliški misijoni* (KM) 5 (1926), str. 65–71.

1927

- UC v državi SHS, v: *Misijonstvo doma in drugod* (Unio Cleri pro Jugoslavia, Knjižica II), Ljubljana 1927, str. 22–25.

1928

- Knoblehar Ignacij, v: *SBL* I, str. 472–475 (skupaj z V. Bohincem).

1929

- Razgledi po katoliškem svetu, v: *KDM* 1929, str. 87–88.

1930

- VII. mednarodni akad. Misijonski kongres v Ljubljani, 6.–11. septembra 1930, v: *Čas* 25 (1930), str. 114–125.
- Razmah družbe za širjenje vere, v: *KM* 8 (1930), str. 72–73.

1932

- Laicizem v misijonskih pokrajinah, v: *KM* 10 (1932), str. 164–168.
- Islam v severni Afriki, v: *Misijonski koledar* (MK) 13, str. 58–66.
- Koroška na mirovni konferenci v Parizu, v: *Ponedeljski Slovenec*, št. 16, 18. april 1932, str. 3.
- Kovač Veselko (Laetus), v: *SBL* I, str. 539.

1933

- Misijonsko delo med Kopti in Egipčani, v: *KM* 9 (1933/34), str. 121–122.
- Mesar Ivan Krst., v: *SBL* II, str. 101.
- Framasonstvo, v: *Vzajemnost* 22 (1933), str. 73–78, 98–101, 145–148, 178–183, 218–222.

1934

- Misijonska maša, v: *KM* 12 (1934/35), str. 26–27.
- Misijonska misel v liturgiji, v: *KM* 12 (1934/35), str. 144.

1935

- Sveto rešnje telo in misijoni, v: *Evharistične šmarnice*, Ljubljana 1935, str. 176–188.
- Vidovic Janez, v: *KDM* 1935, str. 80–81.
- Misijonska nedelja, v: *KM* 13 (1935/36), str. 2–4.
- Japonska in njeni problemi, v: *MK* 16 (1935), str. 76–86.
- Evharistija in misijoni, v: *Naš kruh. Evharistična izpoved inteligence*, Celje 1935, str. 108–118.
- Kriza besede, v: *Straža v viharju* (SV) št. 5.

1936

- Družba za širjenje vere, v: *KM* 14 (1936), str. 141–142.
- Indijska mladina, v: *KM* 14 (1936), str. 172–174.
- Boljševizem v Kini, v: *MK* 17, str. 97–99.

1937

- II. mednarodni kongres UCM v Rimu, v: *Lux Mundi* (LM) 1/1–2, str. 2–5.
- Pogled v vero in kulturo Indijancev, v: *MK* 18, str. 34–42.
- Vabilo, naslovljeno vsem duhovnikom, da vstopijo v U. Cl. Miss., v: *LM* 1/3, str. 9.
- Ob petdesetletnici Doma in sveta, v: *SV* 3, št. 25, str. 1.
- Kakšen bodi ozir. ne bodi boj proti komunizmu, v: *SV* 4, št. 9, str. 34; št. 10, str. 38; št. 11, str. 42.

1938

- Verstvo narodov v Oceaniji, v: *MK* 19 (1938), str. 98–102.
- Razmotrivanje o paleoličnem človeku na slovenskih tleh, v: *Slovenec*, št. 245a, 23. oktober 1938, str. 9.

1939

- Beseda duhovnika, v: *SV* 6 (1939/40), str. 22.
- Oče bengalskih misijonov v Ljubljani, v: *KM* 17 (1939/40), str. 121–122.
- Suženjska odvisnost od Moskve, v: *SV* 6 (1939/40), str. 69.

1940

- Kraljestvo božje v Kini, v: *KM* 18 (1940/41), str. 254–260.
- Lambert Ehrlich – Janez Kokošinek – Tomaš Klinar, Duhovniškimi soprobratom, udom U. Cl. Miss., v: *LM* 4/3 (1940), str. 33–34.
- Oče bengalskih misijonov v Ljubljani, v: *Slovenec*, št. 75a, 3. april 1940, str. 5.
- Vera in znanost, v: *SV* 7 (1940/41), str. 93–94.

1941

- Misijonska misel in velikonočna sobota, v: *KM* 19 (1941/42), str. 193–194.
- Sv. Severin, apostol Podonavja, v: *KM* 19 (1941/42), str. 199–202, 279–281.
- Družba za širjenje vere, v: *KM* 19 (1941/42), ovoj št. 9–10.

Govori, pridige

- »Strašno je pasti v roke živega Boga«. Pridiga za pripravo na spoved v svetem letu, v: *Duhovni pastir (DP)* 30, str. 296–303.
- Govor o priliki božičnice, prirejene ranjencem, v: *DP* 34 (1917), str. 201–206.
- Misijonar, v: *Praedicate* 1 (1929), str. 5–10.
- Kristusova osebnost, v: *Praedicate* 6 (1934), str. 129–133.
- Misijonski govor na radiu Ljubljana na misijonsko nedeljo leta 1940. (Neobjavljen), v: *KM* 18 (1940/41), str. 58.

VIRI IN LITERATURA**Arhivski viri****Arhiv Teološke fakultete (ATF)**

ATF, fasc. 1, Uredba o bogoslovnih fakultetah v kraljevini 1922/23, Statut 1935–1980.

Nadškofijski arhiv Ljubljana (NŠAL)

NŠAL, ŠAL 5, šk. 276, mapa 1922. Študijski načrt ljubljanske Teološke fakultete 1922.

Časopisni vir

Štefanič, Bogomir, Vizionar slovenske državnosti, v: *Družina* 51, št. 23, 9. junij 2002, str. 22.

Spletni viri

Andrej Vončina, Koga predstavlja kip pred vhodom na faks? Glej: <http://voncio83.blogspot.com/2008/01/koga-predstavlja-kip-pred-vhodom-na.html> (pridobljeno: 19. oktober 2018).

Literatura

- Bea, Avgustin, The Apostolic constitution *Deus scientiarum Dominus*, its origin and spirit, v: *Gregorianum* (XXII [1941]), str. 445–466.
- Benedik, Metod, Lambert Ehrlich – profesor, v: *Ehrlichov simpozij v Rimu*. Celje: Mohorjeva družba 2002, str. 97–111.
- Benedik, Metod, Lambert Ehrlich: ob odkritju kipa na Teološki fakulteti v Ljubljani 31. maja 2002, v: *BV* 62 (2002), str. 641–644.
- Čuješ, Rudolf (ur.), *Dr. Lambert Ehrlich: Stražar naših svetinj*. Antigonish, Nova Scotia, Canada: Research Centre for Slovenian Culture 1992.
- Dekleva, Tatjana, Ljubljanska univerza od ustanovitve do začetka devetdesetih let, v: Jože Ciperle (ur.), *90 let Univerze v Ljubljani: med tradicijo in izzivi časa*. Ljubljana: Rektorat Univerze 2009, str. 36–38.
- Deželak-Barič, Vida, Osvobodilna fronta in dr. Lambert Ehrlich, v: *Ehrlichov simpozij v Rimu*, Celje: Mohorjeva družba 2002, str. 343–354.
- Dokumenti ljudske revolucije v Sloveniji. 1942. Ljubljana: Inštitut za zgodovino delavskega gibanja v Ljubljani.
- Fajdiga, Vilko, Dr. Lambert Ehrlich, v: *BV* 22 (1942), št. 1–4, str. 218–220.
- Fajdiga, Vilko, Ob petdesetletnici – nov statut, v: *BV* 29 (1969), št. 3–4, str. 384–395.
- Hanuna, Cvetka, Ob sedemdesetletnici umora dr. Lamberta Ehrlicha, v: *Zaveza* 80 (2011), str. 18–30.
- Janežič, Marija, Spomin na Lamberta Ehrlicha, v: *Zaveza* 64 (2007), str. 58–60.
- Javornik, Mirko, *Pero in čas, II.*, izbor iz pisanja od 1927 do 1977. Trst, Washington, Buenos Aires, založba Tabor, 1980.
- Javornik, Mirko, Mož božje volje. Lik in vizija dr. Lamberta Ehrlicha, v: *Kristjanova obzorja* 6 (1991), št. 23, str. 169.
- Juhant, Janez, Razmere, ki so privedle do Ehrlichovega umora, v: *BV* 52 (1992), št. 3, str. 268–273.
- Janez Juhant in Mateja Centa (ur.), *V zvestobi narodu in veri*, Znanstvena knjižica 43, Ljubljana 2015.
- Kolar, Bogdan, Delovanje Teološke fakultete med letoma 1919 in 1952, v: *90 let Teološke fakultete v Ljubljani*. Ljubljana: Teološka fakulteta 2009, str. 58–75.
- Lenček, Lado, Prof. dr. Lambert Ehrlich – mrtev, v: *KM* junij–julij 1942, str. 226–227.
- Malle, Avguštin, Ehrlichov rod in koroška leta Lamberta Ehrlicha, v: *Ehrlichov simpozij v Rimu*, Mohorjeva družba, Celje 2002, str. 9–22.
- Ocvirk, Drago, Dolenc, Bogdan, Katedra za osnovno teologijo, v: *BV* 50 (1990), str. 63–72.
- Ocvirk, Drago, Znanstveno in organizacijsko delo dr. Lamberta Ehrlicha, v: *BV* 52 (1992), str. 274–278.
- Osredkar, Mari Jože, Ehrlich in osnovno bogoslovje, v: *Simpozij ob 70-letnici umora prof. dr. Lamberta Ehrlicha: Ljubljana, 4. december 2012* (ur. Mateja Centa, Vojko Strahovnik). Ljubljana: Teološka fakulteta 2012, str. 116–126.

- Perovšek, Jurij, Ehrlich in pariška mirovna konferenca 1919–1920, v: *Ehrlichov simpozij v Rimu*. Celje: Mohorjeva družba 2002, str. 59–85.
- Poznič, Andrej, Govor ob 50 letnici smrti dr. Lamberta Ehrlicha, v: *BV* 52 (1992), str. 264–267.
- PSBL, 1. knjiga, Goriška Mohorjeva družba, Gorica 1974–1981, str. 329–330.
- Škulj, Edo (ur.), *Ehrlichov simpozij v Rimu*, Celje: Mohorjeva družba 2002.
- Štupnikar, Jože, Ehrlich in karitativna dejavnost, v: *Ehrlichov simpozij v Rimu*, Celje: Mohorjeva družba 2002, str. 173–178.
- Urbanija, Marko, Ehrlichova bibliografija, v: *Ehrlichov simpozij v Rimu*. Celje: Mohorjeva družba 2002, str. 337–342.
- Vidovič-Miklavčič, Anka, Ehrlich – duhovni vodja stražarjev, v: *Ehrlichov simpozij v Rimu*. Celje: Mohorjeva družba 2002, str. 197–207.

POVZETEK

Prispevek predstavlja prof. Lamberta Ehrlicha, teologa apologeta, ki je v dvajsetih letih svoje profesure na Teološki fakulteti v Ljubljani s prof. Grivcem postavil temelje katedri za osnovno bogoslovje. Kot dekan Teološke fakultete si je prizadeval za krščansko podobo ljubljanske Univerze. Kot profesor je krščansko vero zagovarjal predvsem v odnosu do verovanja ljudstev na primitivni stopnji razvoja. Ehrlich v svojih pisnih delih dokazuje, da je Cerkev edina ohranjevalka in razlagalka Božjega razodetja. Poleg pedagoškega in znanstvenega dela je bilo njegovo življenje zaznamovano z družbeno in politično dejavnostjo. Kot zaveden Slovenec in pokončen kristjan je že pred drugo svetovno vojno načrtoval samostojno Slovenijo in bil nasprotnik komunistične ideologije. Poleg biografskih podatkov naš prispevek predstavlja tudi njegovo bibliografijo.

KLJUČNE BESEDE: *Teološka fakulteta, Lambert Ehrlich (1878–1942), apologet, politik, domoljub*

Summary

PROFESSOR LAMBERT EHRLICH, PhD

The article introduces Prof Lambert Ehrlich, the theologian apologist. In the course of the twenty years of his time at the Faculty of Theology in Ljubljana, he set up the foundation for the Chair of Fundamental Theology with Prof Franc Grivec. As Dean of the Faculty of Theology, he worked towards the setting up of the Christian image of the University of Ljubljana. As professor, he defended the Christian faith primarily in relation to the belief of peoples at the primitive stage of their development. In his writings Ehrlich proves that the Church is the only preserver and promulgator of God's revelation. In addition to pedagogical and scientific work, his life was marked by social and political activities. Before the Second World War, as a patriotic Slovenian and an upright Christian, he planned an independent Slovenia and was an opponent of

communist ideology. Along with the biographical data, this article also highlights a bibliography of Ehrlich's works.

KEYWORDS: *Faculty of Theology, Lambert Ehrlich (1878–1942), apologist, politician, patriot*